

- комп'ютерні мережі);
- паперові (підручники, картотеки), магнітооптичні (фільми), електронні (комп'ютерні програми).
- засоби медіаосвіти: підручник, засоби масової інформації (радіо, телебачення), відео, комп'ютерні навчальні програми й ігри, мультимедіа, інформаційні мережі Інтернет.

Доцільно також використовувати компакт-диски, які допомагають забезпечити інтерактивність взаємодії учня з навчальним матеріалом, індивідуальну траєкторію його засвоєння, інтенсифікувати зворотний зв'язок «учень-учитель»; електронні підручники, які надають додаткові можливості зручності і творчості: вчитель і учні можуть додавати в електронний підручник свої матеріали; освітні веб-квести – сторінки по визначеній темі на освітніх сайтах, що з'єднані гіперпосиланнями зі сторінками з інших сайтів у Всесвітній мережі.

Веб-сайти – важливі засоби навчання на уроках природознавства, учні можуть виготовляти їх самостійно із застосуванням знань з літератури та образотворчого мистецтва.

Література

1. Габай Т.В. Учебная деятельность и ее средства. – М., 1988.
2. Хуторской А.В. Современная дидактика. – СПб.: Питер, 2001.

ГЕОГРАФІЧНА СКЛАДОВА ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «ПРИРОДОЗНАВСТВО» (5-6 КЛАСИ) ЗА ПРОГРАМОЮ 12–РІЧНОЇ ШКОЛИ

Коберник С.Г. (Київ)

У межах комплексного дослідження дидактичної системи навчання географії нами було визначено цільові та змістові характеристики структурних складових географічної освіти в основній школі.

Шкільний предмет природознавство розроблений як пропедевтичний, інтегрований курс, метою якого є формування в учнів уявлень про цілісність природи та місце людини в ній, засвоєння базових знань для подальшого вивчення предметів освітньої галузі «Природознавство», а саме біології, географії, фізики, хімії, екології, астрономії.

На реалізацію вказаної мети спрямовані такі основні завдання:

- активізація в учнів пізнавального інтересу до вивчення предметів освітньої галузі «Природознавство» в основній школі;
- формування загальнопредметних способів діяльності щодо вивчення природних процесів і явищ;
- розвиток бережливого ставлення до навколишнього природного середовища, розуміння необхідності раціонального використання природних багатств;
- формування у школярів соціальних, інформаційних, комунікативних, полікультурних компетенцій.

Використання системного підходу, на думку авторів програми, має забезпечити пізнання учнями природи як цілісного реального оточення людини, середовище її життя, з яким вона тісно взаємопов'язана і постійно контактує.

За навчальним планом і програмою для загальноосвітніх навчальних закладів предмет «Природознавство» вивчається у 5-6 класах в обсязі 70

годин, з розрахунку по 35 годин на рік (1 урок на тиждень).

У 5 класі географічна складова починається з вивчення другого розділу «Всесвіт як середовище життя людини», під час якого в учнів має сформуватись уявлення про Всесвіт, небесні тіла, Сонячну систему, Землю як планету та Місяць. Цей розділ у період з 1993 по 2006 рр. (до впровадження програм 12 – річної школи у 6 класі) під назвою «Земля в космічному просторі» був невід’ємною складовою курсу «Загальна географія»(6 клас). За навчальною програмою «Природознавство» на вивчення розділу відводиться 14 годин. Його зміст складають дві теми: тема 1 «Небесні тіла» та тема 2 «Умови життя на планеті Земля».

У темі «Небесні тіла» учні розглядають Всесвіт та його дослідження людиною, ознайомлюються з зорями та сузір’ями, досліджують Сонце та планети Сонячної системи, вивчають космічні особливості планети Земля та її супутника – Місяця. Під час вивчення теми учні виконують багато практичних дій: спостерігають за нагріванням тіл променями Сонця; опрацьовують карти та атласи зоряного неба, аерофотознімки з орбітальних станцій і космічних апаратів; набувають практичних навичок щодо визначення сторін горизонту за допомогою Сонця.

Тема «Умови життя на планеті Земля» ознайомлює школярів з чинниками, що забезпечують існування життя на нашій планеті, роллю води у природі та колообігом води. Учні розглядають повітряну оболонку Землі, аналізують показники погоди, вивчають форми земної поверхні, досліджують властивості мінералів та гірських порід. У процесі вивчення матеріалу цієї теми школярі ведуть спостереження за змінами температури повітря та атмосферного тиску, проводять досліди, виконують практичні роботи щодо виявлення властивостей води та позначення на контурних картах основних форм рельєфу і водних об’єктів України. Географічні уявлення і поняття, що учні усвідомлюють з цієї теми, мають свій логічний розвиток у процесі вивчення розділу III «Географічна оболонка та її складові» в курсі «Загальна географія».

У природознавстві 6 класу у змісті розділу III «Природні та штучні системи в середовищі життя людини» компоненти географічної освіти присутні у темах 2 та 4.

У темі 2 «Природні та штучні екосистеми», крім біологічних та екологічних аспектів, учні аналізують екосистеми своєї місцевості на прикладі лісу, степу й прісної водойми з визначенням основних заходів щодо збереження та охорони їх унікальної природи. У межах даної теми школярі також комплексно розглядають ґрунти – їх склад, різноманітність, основні властивості та способи підвищення родючості. У процесі вивчення вказаної теми учні виконують такі практичні дії: спостерігають за зв’язками та змінами в екосистемах; розглядають зразки ґрунту і колекції мінеральних добрив; досліджують склад та властивості ґрунту.

Тема 4 «Біосфера – найбільша жива система» ознайомлює школярів з складом та межами біосфери, взаємодією людини з біосферою та її наслідками, формує у підрастаючого покоління розуміння необхідності охорони біосфери для існування людства у майбутньому, розкриває роль і значення Червоної книги. Під час вивчення теми учні на конкретних прикладах спостерігають за природоохоронною діяльністю людини та визначають рідкісні рослини та тварини своєї місцевості.

У зв’язку із упровадженням в загальноосвітні заклади з 2005/2006 навчального року природознавства, як обов’язкового для вивчення предмету, необхідно чітко визначити географічну компоненту цього курсу, щоб мати можливість спиратися на сформовані у школярів географічні уявлення і поняття під час систематичного вивчення курсів шкільної географії у 6-9 класах. Це

дослідження спрямоване допомогти майбутнім вчителям ефективно використовувати географічну складову курсу «Природознавство» для актуалізації опорних знань учнів на уроках географії, особливо у 6-7 класах.

ДИСТАНЦИОННОЕ ОБУЧЕНИЕ И ИНТЕРНЕТ

Орлов В.Д., Иваненко Л.О. (Харків)

Информация во все века играла важную роль в жизни человека, но владение ею было прерогативой узкого круга правящей верхушки отдельного государства. В конце XX в. и особенно в XXI в. роль информации резко возросла и приобрела важнейшее значение в развитии всего мирового сообщества, наступила «эпоха информации». В таком обществе образование, знания, информация и коммуникация составляют основу развития и благополучия человеческой личности.

Сейчас человек находится под воздействием непрерывных потоков информации. Поэтому для него очевидна необходимость выработки навыков восприятия информации, умение обращаться с ее потоками и ориентироваться в них с тем, чтобы правильно понимать значение аудиовизуальных потоков. Все это способно обеспечить медиаобразование.

Медиаобразование – это направление в педагогике, выступающее за изучение «закономерностей массовой коммуникации. Его цели ориентированы на подготовку нового поколения к жизни в современных информационных условиях, на приобретение знаний о коммуникациях и средствах массовой информации, ее восприятию, на адекватное понимание медиатекстов, использование средств коммуникация для творческого самовыражения. Одной из них является ориентация на использование новых информационных технологий и, прежде всего, такой как Интернет, обладающий огромными мультимедийными информационными возможностями.

Классическая педагогика веками формировалась на прямом контакте педагога и учащегося, дополняемого самостоятельным изучением учебной литературы. В дальнейшем с развитием вечерней и заочной форм обучения роль самостоятельной подготовки резко возросла. Для естественных наук, в том числе и химии, эти формы образования считались более слабыми, но развитие коммуникационных каналов информации совместно с периодическими контактами с педагогом, в ходе которых приобретались практические навыки, повышало их качество. Этому как раз и способствовало развитие системы Интернет.

Интернет, с одной стороны, выступает как источник информации. В сети находится много точек соприкосновения информации и учебных предметов, важно только обеспечить их пересекаемость. С другой стороны, Интернет выступает как инструмент получения информации.

Развитие компьютерной техники, рост ее доступности, а следовательно и коммуникативности Интернета позволили создать новую форму обучения – дистанционную, основу которой составляет целенаправленная и контролируемая интенсивная самостоятельная работа учащегося. Она позволяет ему учиться в удобном для него месте, чаще по месту жительства, по индивидуальному расписанию, имея при себе комплект специальных средств обучения и согласованную возможность контакта с педагогом по телефону, электронной или обычной почте, очно. Последнее особенно важно, так как никакая обучающая программа не может полностью заменить педагога. Необходимость во